Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар әдәбиятыннан олимпиада сорауларына җаваплар (муниципаль тур, 2017-2018 уку елы). 10 нчы сыйныф

Башкару вакыты – 180 минут
Гомуми балл - 100

I. Теоретик биремнәр (35 балл).

1. Түбәндә тәкъдим ителгән әсәрләрнең авторын, төрен һәм жанрын билгеләгез (20 балл):

“Өч хатын белән тормыш” – ***Г.Исхакый, драма төре, драма***

“Урталыкта” – ***Ф.Әмирхан, проза яки эпик төр, роман***

“Хәят” - ***Ф.Әмирхан, проза яки эпик төр, повесть***

“Милли моңнар” – ***Г.Тукай, поэзия яки лирик төр, күңел лирикасы яки шигырь***

“Нуры содур” – ***Мөхәммәдъяр, поэзия яки лиро-эпик төр, поэма***

2. М.Җәлилнең “Җырларым” шигыреннән алынган әлеге өзекнең нинди үлчәмдә язылганлыгын һәм ничек рифмалашуын (а, б, в шартлы билгеләре ярдәмендә) билгеләгез (5 балл):

Җырларым, сез шытып йөрәгемдә,
Ил кырында чәчәк атыгыз!
Күпме булса сездә көч һәм ялкын,
Шулкадәрле җирдә хакыгыз!.. ***10 / 9, а-б-в-б***

3. Әлеге билгеләмәләрдән романтизм төшенчәсенә туры килгәнен сайлап алыгыз (5 балл):

1) ***билгеле бер идеал яктылыгында тормышны үзгәртеп, арттырып тасвирлауга нигезләнгән иҗат юнәлеше;***

2) билгеле бер тормыштан алынган вакыйга яктылыгында тормышны булганынча тасвирлауга нигезләнгән иҗат юнәлеше;

3) билгеле бер геройга бәйле вакыйга яктылыгында шул геройның тормыш юлын тасвирлау;

4) билгеле бер геройның тормышындагы бер чорны сурәтләү.

4. Мәгърифәтчелек реализмына мөнәсәбәтле әсәрләрдә урын ала (5 балл):

А) ***укучыны югары идеалларга, рухи камиллеккә, аң-белемгә өндәү;***

Б) укучыны югары мәхәббәт идеалларына, рухи камиллеккә өндәү;

В) укучыны югары идеалларга, дини булырга өндәү;

Г) укучыны әти-әнигә карата мәрхәмәтле булырга өндәү.

II. Әдәби иҗатка караган биремнәр (45 балл).

1. Ш.Камалның “Акчарлаклар” повестенда Гариф язмышы ничек тәмамлана? (5 балл) ***Газизә белән хушлашып, юллык акча туплау нияте белән эш эзләп китә...***

2. *“Мин сине көтәрмен” дигән җөмлә аның колак янында әллә нинди югары һәм эч өзгеч ноталардан җырланып бара, аның җанын ләззәт белән сагыш катыш ачыта, сызлата иде*” өзегендә кем кичерешләре турында сүз бара? Ни өчен әлеге герой күңелендә шундый сызлану барлыкка килә? Әсәр сюжетына бәйләп җавап бирегез. (10 балл)

Гариф. Ул Газизә белән аерыла, сөйгәненнән аерылып, акча эшләргә китәргә мәҗбүр була, шуңа күңеле сызлана.

3. Ш.Камалның “Акчарлаклар” повесте мисалында әсәр исеменең сюжет белән бәйләнешен билгеләп карагыз, язучы ни өчен нәкъ шушы исемне сайлаган дип уйлыйсыз? (15 балл) ***Акчарлаклар дигәндә сезонлы эшчеләр күздә тотыла. Шартлы образ буларак, эшчеләрнең күңел кичерешләре, омтылышлары, хыяллары, аларның чынга ашмавы акчарлаклар образы ярдәмендә җиткерелә...***

4. “*Гариф барганда Газизә күлмәкчән генә* ***кара шәл*** *бөркәнеп ишек алды баскычында утырып тора иде. Ерактан ук Гарифның күзенә күңелсезләнеп, кайгырып утыра төсле күренде*” дигән өзектә кара шәл образы нинди күчерелмә мәгънәдә кулланыла? Әсәр сюжетына бәйләп аңлатыгыз. (15 балл) ***Кара шәл образы Газизә күңелендәге Гариф белән аерылышуга бәйле туган сагыш, кайгыны, авыр тормышны чагылдырып килә...***

III. Иҗади бирем (20 балл).

1. *Ара бик якын да, ара бик ерак та иде...* Текстны дәвам итеп, кечкенә генә хикәя языгыз.